საქართველოს
სახალხო დამცველი
PUBLIC DEFENDER
(OMBUDSMAN) OF GEORGIA

N 15-13/2623
14/03/2024

2623-15-13-2-202403140908

საქართველოს იუსტიციის მინისტრს
ბატონ რატი ბრეგაძეს

წ ი ნ ა დ ა დ ე ბ ა

მსჯავრდებულ [redacted] მიმოწერის უფლების სავარაუდო დარღვევის ფაქტებზე დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყების შესახებ

შემუშავებულია საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის მიერ განხორციელებული შემოწმების შედეგების მიხედვით და გეგზავნებათ „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 21–ე მუხლის „დ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად.

ბატონო რატი,

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატმა შეისწავლა მსჯავრდებულ [redacted] საქმე, №2 პენიტენციური დაწესებულებიდან კორესპონდენციის გაგზავნის შესაძლო შეზღუდვის თაობაზე.[1] **შესწავლის შედეგად, მსჯავრდებულის მიმოწერის უფლების სავარაუდო დარღვევის რამდენიმე ეპიზოდი გამოიკვეთა.**

ფაქტობრივი გარემოებები

მსჯავრდებულის მიერ სახალხო დამცველის რწმუნებულისთვის, შეხვედრის დროს მიწოდებული ინფორმაციით, 2023 წლის 15 აგვიტომდე პერიოდში, სახალხო დამცველის აპარატში გააგზავნა 8 (რვა) განცხადება. მისი ვარაუდით, მითითებული კორესპონდენცია

[1] 2023 წლის 14 აგვისტოს №9723/23 და 2023 წლის 4 სექტემბრის №10608/23 ცხელი ხაზის ოქმების, ასევე, 2023 წლის 21 აგვისტოს №10050/23, 2023 წლის 22 აგვისტოს №10128/23, 2023 წლის 24 აგვისტოს №10265/23 და №10267/23 განცხადებების საფუძველზე.

ადრესატამდე არ მისულა, ვინაიდან აპარატისგან არ მიუღია შესაბამისი შეტყობინება განცხადების რეგისტრაციისა და წარმოებაში მიღების თაობაზე. [redacted] აკონკრეტებდა, რომ აღნიშნული განცხადებები 2023 წლის 3, 4, 7, 8, 9 და 10 აგვისტოს გადასცა №2 პენიტენციური დაწესებულების მორიგე თანამშრომელს, დაწესებულების [redacted] საკანში [redacted] ჩატარებული დილის შემოწმებების დროს.[2]

ინფორმაციის გადამოწმების მიზნით, სახალხო დამცველის აპარატმა მიმართა №2 პენიტენციური დაწესებულების ადმინისტრაციას.[3] მიღებული პასუხით აპარატს ეცნობა, რომ 2023 წლის 3 აგვისტოდან 14 აგვისტოს ჩათვლით, მსჯავრდებულ [redacted] მიერ კორესპონდენცია არ გაგზავნილა.[4]

კორესპონდენციის მიღების საკითხი გადამოწმდა ასევე სახალხო დამცველის აპარატის საქმისწარმოების ელექტრონულ პროგრამაში (eDocument), სადაც, 2023 წლის 3-10 აგვისტოს რიცხვებით დათარიღებული მსჯავრდებულ [redacted] განცხადებები არ ფიქსირდება.

საკითხის სრულყოფილად შესწავლის მიზნით, სახალხო დამცველის აპარატმა, სამეთვალყურეო ვიდეოკამერების რელევანტური ჩანაწერების დაარქივება/გაცნობა მოითხოვა,[5] რაც დაკმაყოფილდა.[6]

2023 წლის 20 დეკემბერს, სახალხო დამცველის რწმუნებულმა დაათვალიერა დაარქივებული ვიდეომასალა.[7] დათვალიერების შედეგად, გამოიკვეთა, რომ:

2023 წლის 3 აგვისტოს, 09:00-10:30 საათებში, მსჯავრდებული [redacted] იმყოფება საკანში. 09:40 საათზე, მის საცხოვრებელ საკანში შედის დაწესებულების ერთი თანამშრომელი და ატარებს დილის შემოწმებას. შემოწმება მიმდინარეობს ჩვეულებრივ რეჟიმში, განცხადების გადაცემის ფაქტი არ ფიქსირდება.

2023 წლის 4 აგვისტოს, 09:00-10:30 საათებში, მსჯავრდებული ასევე იმყოფება საკანში და დილის შემოწმებაზე საკანში შესულ დაწესებულების თანამშრომელს გადასცემს 2 თაბახის ფურცელს, რომლებიც თანამშრომელს თან მიაქვს საკნიდან გასვლის დროს.

2023 წლის 7 აგვისტოს, 09:00-10:30 საათებში, [redacted] საკანში, დაწესებულების ერთი-ერთი თანამშრომელი ატარებს დილის შემოწმებას, თუმცა მსჯავრდებულის მიერ განცხადების გადაცემის ფაქტი არ ფიქსირდება.

---

[2] მსჯავრდებულთან შეხვედრის ოქმი (15.08.2023)

[3] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2023 წლის 16 აგვისტოს №15-13/8151 წერილი.

[4] №2 პენიტენციური დაწესებულების 2023 წლის 22 აგვისტოს №233074/01 პასუხი.

[5] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2023 წლის 29 აგვისტოს №15-13/8581 წერილი.

[6] სპეციალური პენიტენციური სამსახურის ელექტრონული საშუალებებით მეთვალყურეობის სამმართველოს 2023 წლის 7 სექტემბრის №247690/01 პასუხი.

[7] №2 პენიტენციური დაწესებულების B-306 საკნის, 2023 წლის 3, 4, 7, 8, 9 და 10 აგვისტოს 09:00 საათიდან 10:30 საათამდე პერიოდის ვიდეოჩანაწერები.

2023 წლის 8 აგვისტოს, 09:00-10:30 საათებში, B-306 საკანში ტარდება დილის შემოწმება, რა დროსაც მსჯავრდებული [redacted] დაწესებულების თანამშრომელს გადასცემს ერთ თაბახის ფურცელს, რომელიც თანამშრომელს თან მიაქვს საკნიდან გასვლის დროს.

2023 წლის 9 აგვისტოს, 09:00-10:30 საათებში, [redacted] საკანში ტარდება დილის შემოწმება, რა დროსაც მსჯავრდებული [redacted] დაწესებულების თანამშრომელს კვლავ გადასცემს ერთ თაბახის ფურცელს. **სხვა ეპიზოდებისგან განსხვავებით, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, დამატებით აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ საკნიდან გასვლის შემდგომ, თანამშრომელი გადასცემს ფურცელს დერეფანში მყოფ პირს, რომელიც კითხულობს მას და შემდგომ თან მიაქვს. აღნიშნულ პირს - აცვია შავი ფერის სპორტული შარვალი და მაისური, ასევე, შავი ფერის სპორტული ფეხსაცმელი და ჩაცმულობით, მკვეთრად განსხვავდება დაწესებულების თანამშრომლებისგან.** ვიდეოჩანაწერებში ასევე ჩანს, რომ როდესაც [redacted] კორპუსის მესამე სართულზე არსებულ საკნებში დილის შემოწმება ტარდება და თანამშრომლების დერეფანში მოძრაობა შეინიშნება, აღნიშნული პირი დერეფანში დგას და მიმდინარე პროცესებში მონაწილეობას არ იღებს, მხოლოდ გარედან აკვირდება პროცესს.

2023 წლის 10 აგვისტოს, 09:00-10:30 საათებში [redacted] საკანში ტარდება დილის შემოწმება, რა დროსაც მსჯავრდებული [redacted] დაწესებულების თანამშრომელს კვლავ გადასცემს ერთ თაბახის ფურცელს.

სამართლებრივი დასაბუთება

გარე სამყაროსთან კონტაქტის შენარჩუნება, ინფორმაციის მიღება და გადაცემა, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია პატიმრების რესოციალიზაციისათვის. ციხის ევროპული წესების თანახმად, პატიმრებს ნებართვა უნდა მიეცეთ, რაც შეიძლება ხშირად იქონიონ ურთიერთობა წერილით, ტელეფონით თუ კომუნიკაციის სხვა საშუალებით თავიანთ ოჯახებთან, სხვა პირებთან და გარე ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან, ასევე დაენიშნოთ პაემნები ამ ადამიანებთან.[8] ციხის ადმინისტრაცია კი უნდა დაეხმაროს პატიმრებს გარე სამყაროსთან ადეკვატური კონტაქტის შენარჩუნებაში და უნდა უზრუნველყოს ისინი შესაბამისი მხარდაჭერით.[9]

გარე სამყაროსთან კომუნიკაციის მნიშვნელოვანი ნაწილი სწორედ მიმოწერაა და განსაკუთრებით, საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამის ადრესატებთან საჩივრების გაგზავნა. პატიმრებს უნდა ჰქონდეთ საკმარისი შესაძლებლობა, ინდივიდუალურად ან ჯგუფურად მიმართონ საჩივრით ან მოთხოვნით ციხის დირექტორს ან სხვა კომპეტენტურ ორგანოს.[10] თუ მოთხოვნა ან საჩივარი უარყოფილი იქნა პატიმარს უნდა განემარტოს მიზეზები და მიეცეს შესაძლებლობა, მიმართოს საჩივრით დამოუკიდებელ ორგანოს.[11]

---

[8] წესი 24.1.
[9] წესი 24.5.
[10] წესი 70.1.
[11] წესი 70.3.

მითითებულ საკითხთან დაკავშირებით ანალოგიურ სტანდარტს აწესებს წამების პრევენციის ევროპული კომიტეტიც (CPT) და აკონკრეტებს, რომ გარე სამყაროსთან კავშირის ნებისმიერი შეზღუდვა უნდა ეფუძნებოდეს კონკრეტულად განსაზღვრულ უსაფრთხოების ინტერესებს ან მატერიალური სახსრების უკმარისობას.[12]

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, პატიმრის გარე სამყაროსთან ურთიერთობაში ჩარევა მის პირად ცხოვრებაში ჩარევას წარმოადგენს, რომელიც კონვენციის მე-8 მუხლის პირველი პუნქტით დაცული უფლებაა, თუმცა იმავე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული კრიტერიუმების არსებობისას, შესაძლოა, მართლზომიერად ჩაითვალოს. ყოველი საქმის კონკრეტული გარემოებებიდან გამომდინარე სასამართლო მსჯელობს ჩარევის მართლზომიერებაზე. ჩარევა მართლზომიერად მიიჩნევა, თუ იგი აუცილებელი და პროპორციული იყო იმგვარი ლეგიტიმური მიზნების მისაღწევად, როგორებიცაა, მაგალითად, საზოგადოებრივი უსაფრთხოება, არეულობის თავიდან აცილება ან დანაშაულის პრევენცია, თუმცა არაერთ საქმეში სასამართლომ არამართლზომიერი ჩარევის მაგალითებად სწორედ წერილების არგაგზავნა შეაფასა.[13]

უფრო მეტიც, ევროსასამართლოს აზრით, პატიმრების შემთხვევაში, რომლებიც სახელმწიფო ორგანოების კონტროლის ქვეშ იმყოფებიან, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია დარღვევების შესახებ საჩივრების წარდგენის შესაძლებლობის უზრუნველყოფა იმგვარად, რომ მათ აღნიშნულისგან გამოწვეული უარყოფითი შედეგების არ ეშინოდეთ.[14]

საერთაშორისო სტანდარტებთან ერთად, დახურულ დაწესებულებებში მყოფი პირების გარე სამყაროსთან კომუნიკაციის ანალოგიურ სტანდარტს ადგენს საქართველოს კანონმდებლობაც.

პენიტენციური კოდექსით უზრუნველყოფილია ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა მიმოწერის უფლება, კერძოდ, ბრალდებულს/მსჯავრდებულს უფლება აქვს შეუზღუდავი რაოდენობით გაგზავნოს და მიიღოს წერილები საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით, გარდა ამ კოდექსით გათვალისწინებული შემთხვევისა.[15] ზოგადი წესით, ბრალდებულის/მსჯავრდებულის კორესპონდენცია მოწმდება, რაც გულისხმობს მის ვიზუალურ დათვალიერებას შინაარსის გაცნობის გარეშე, ხოლო უკიდურეს შემთხვევაში, როდესაც არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ შესაძლებელია ისეთი ინფორმაციის გავრცელება, რომელიც საფრთხეს შეუქმნის საზოგადოებრივ წესრიგს, საზოგადოებრივ უსაფრთხოებას ან სხვა პირთა უფლებებსა და თავისუფლებებს, პენიტენციური დაწესებულების შესაბამისი მოსამსახურე უფლებამოსილია გაეცნოს კორესპონდენციის შინაარსს და საჭიროების შემთხვევაში შეზღუდოს მისი

---

[12] წამების პრევენციის ევროპული კომიტეტის სტანდარტები, §51 (CPT/Inf/E (99) 1 (REV. 1);

[13] ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები საქმეებზე: მაკკალუმი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, no. 9511/81, 30 აგვისტო 1990 წ., პარ. 10, 31; უილიამ ფოლკნერი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, no. 37471/97, 4 ივნისი 2002 წ., პარ. 11-14.

[14] ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე შაჰანოვი და პალფრიმანი ბულგარეთის წინააღმდეგ, nos. 35365/12 და 69125/12, 21 ივლისი 2016 წ., პარ. 64.

[15] პენიტენციური კოდექსი, მუხ. 115, ნაწ. 1.

ადრესატისთვის გაგზავნა. აღნიშნული შეზღუდვის თაობაზე დაუყოვნებლივ ეცნობება კორესპონდენციის გამგზავნს და კორესპონდენცია შესაბამის საგამოძიებო ორგანოს ეგზავნება.[16]

ამასთან, ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ კანონმდებლობა განსაზღვრავს **ადრესატებს, რომლებთან მიმოწერის შეზღუდვა ან/და შემოწმება დაუშვებელია,** კერძოდ, პენიტენციურ დაწესებულებას ეკრძალება, შეაჩეროს ან/და შეამოწმოს ბრალდებულის/მსჯავრდებულის კორესპონდენცია, რომლის ადრესატი ან ადრესანტი არის საქართველოს პრეზიდენტი, საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე, საქართველოს პრემიერ-მინისტრი, საქართველოს პარლამენტის წევრი, სასამართლო, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, საერთაშორისო ორგანიზაცია, რომელიც შექმნილია საქართველოს პარლამენტის მიერ რატიფიცირებული ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროს საერთაშორისო ხელშეკრულების საფუძველზე, საქართველოს სამინისტრო, სამსახური, **საქართველოს სახალხო დამცველი,** სპეციალური საგამოძიებო სამსახური, ადვოკატი, პროკურორი, საბჭო.[17]

რაც შეეხება კორესპონდენციის გაგზავნის ტექნიკურ მხარეს, №2 პენიტენციური დაწესებულების დებულების მიხედვით, ბრალდებული/მსჯავრდებული გასაგზავნ კორესპონდენციას, გარდა საჩივრის ყუთით გასაგზავნისა, გადასცემს დაწესებულების სოციალურ განყოფილებას, რომელიც უზრუნველყოფს კორესპონდენციის დაწესებულების ადმინისტრაციული განყოფილებისთვის მიწოდებას. დაწესებულების ადმინისტრაციული განყოფილება უზრუნველყოფს წერილობითი ხასიათის განცხადებებისა და მოთხოვნების რეგისტრაციას და არაუგვიანეს მომდევნო დღისა უგზავნის/აცნობს შესაბამის ადრესატს.[18] პენიტენციური კოდექსის მსგავსად, აღნიშნული დებულებაც ითვალისწინებს კორესპონდენციის შემოწმებისა და საჭიროების შემთხვევაში შეჩერების შესაძლებლობას, თუმცა იგივე პრინციპით და შეზღუდვის იგივე წინაპირობების არსებობის შემთხვევაში. ცხადია, ამ შემთხვევაშიც კანონმდებლობა ცალსახად უთითებს, რომ კორესპონდენციის გაგზავნის შეზღუდვის შესახებ დაუყოვნებლივ ეცნობება კორესპონდენციის გამგზავნს.[19]

ამრიგად, ვინაიდან მსჯავრდებულთა მიმოწერა პირადი ცხოვრების უფლებით დაცულ სფეროს წარმოადგენს, სახელმწიფომ უნდა შეასრულოს როგორც ნეგატიური, ასევე, პოზიტიური ვალდებულება. კერძოდ, ერთი მხრივ, სახელმწიფო არ უნდა ჩაერიოს და პატივი უნდა სცეს ბრალდებულის/მსჯავრდებულის პირად სივრცეს, მათ შორის, მიმოწერის უფლებას და არ შეზღუდოს მსჯავრდებულის მიერ კორესპონდენციის მიღება/გაგზავნა, თუკი არ არსებობს კანონით გათვალისწინებული გარემოებები, მეორე

---

[16] იქვე, ნაწ. 6.

[17] იქვე, ნაწ. 8.

[18] „საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს №2 პენიტენციური დაწესებულების დებულების დამტკიცების შესახებ" საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის 2015 წლის 27 აგვისტოს №119 ბრძანება, მუხ. 40, პუნქტ. 9 და 10.

[19] იქვე, მუხ. 40, პუნქტ. 14.

მხრივ, პენიტენციური დაწესებულების ადმინისტრაციას ეკისრება ვალდებულება, უზრუნველყოს მსჯავრდებულის კორესპონდენციის გაგზავნა მითითებულ ადრესატთან.

წინამდებარე საქმის ანალიზი

[redacted] მიერ მოწოდებული და სახალხო დამცველის აპარატის მიერ დამატებით მოპოვებული ინფორმაციის/ვიდეომასალის შესწავლისა და გაანალიზების შედეგად, დასტურდება, რომ მსჯავრდებულმა 2023 წლის 4, 8, 9 და 10 აგვისტოს, №2 პენიტენციური დაწესებულების [redacted] საკანში ჩატარებული დილის შემოწმების დროს, დაწესებულების ერთ-ერთ თანამშრომელს განცხადებები/წერილები (ღია ფორმით) გადასცა. მართალია, სახალხო დამცველის რწმუნებულის მიერ დათვალიერებულ ვიდეომასალაში არ ჩანს კორესპონდენციის ადრესატი და ვერ იკითხება დოკუმენტის შინაარსიც, შესაბამისად, ცალსახად ვერ მტკიცდება, რომ მითითებული განცხადებები კონკრეტულად სახალხო დამცველის აპარატში იგზავნებოდა, თუმცა სხვა ადრესატის შემთხვევაშიც კი, თუ კორესპონდენცია რაიმე კონკრეტული მიზეზის გამო გაგზავნას არ ექვემდებარებოდა, აღნიშნულის შესახებ ინფორმირებული უნდა ყოფილიყო უშუალოდ მსჯავრდებული.

ამასთანავე, განსაკუთრებით საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ [redacted] განცხადებები არა მხოლოდ არ გაიგზავნა, არამედ 2023 წლის 9 აგვისტოს ჩანაწერის მიხედვით, ერთ-ერთი მათგანი არაიდენტიფიცირებული პირის ხელშიც აღმოჩნდა.

დასკვნა

ამრიგად, წინამდებარე საქმის ფაქტობრივი გარემოებებისა და კანონმდებლობის ანალიზის შედეგად მიგვაჩნია, რომ №2 პენიტენციური დაწესებულების პასუხისმგებელმა თანამშრომლებმა არ შეასრულეს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ვალდებულება და 2023 წლის 4, 8, 9 და 10 აგვისტოს, არ უზრუნველყვეს მსჯავრდებულ [redacted] კორესპონდენციის შესაბამისი ადრესატისთვის გაგზავნა, რაც მისი მიმოწერის უფლების დარღვევას წარმოადგენს.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 21-ე მუხლის „დ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, მოგმართავთ წინადადებით, დაიწყოთ დისციპლინური სამართალწარმოება ზემოხსენებულ ფაქტებზე.

ამავე საქმისწარმოების ფარგლებში, გთხოვთ, გამოიკვლიოთ ის გარემოებაც, განპირობებული იყო თუ არა [redacted] კორესპონდენციების კანონმდებლობით დადგენილი წესით გაგზავნაზე უშუალოდ პასუხიმგებელი პირების მხრიდან დაკისრებული მოვალეობის შეუსრულებლობა ხელმძღვანელი პირების მიერ შესაძლო უკანონო დავალების მიცემით.

ამასთან, გთხოვთ, მოცემული წინადადების განხილვის შედეგები მაცნობოთ „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 24-ე მუხლით დადგენილ ვადაში.

პატივისცემით,

ლევან იოსელიანი

სახალხო დამცველი

.